

โลกทัศน์ทางการเมืองของชนชั้นนำในสมัยรัชกาลที่ ๑
: ศึกษาจากเรื่องราชาธิราช สามก๊ก และไซ่ฮั่น

นางสาวกรรณิการ์ สาตรปรง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาประวัติศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๓๖

ISBN 974-583-138-7

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

019451 I14104A9X

THE POLITICAL WORLDVIEW OF THE ELITE IN THE REIGN OF KING RAMA I
: A STUDY OF RAJADHIRAJ , SAMKOK AND SAIHAN

Miss Kannikar Sartraproong

A Thesis Submitted in Partial fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

Department of History

Graduate School

Chulalongkorn University

1993

ISBN 974-583-138-7

หัวข้อวิทยานิพนธ์

โลกทัศน์ทางการเมืองของชนชั้นนำในสมัยรัชกาลที่ ๑

: ศึกษาจากเรื่องราชาธิราช สามก๊ก และไซ่ฮั่น

โดย

นางสาวกรรณิการ์ สาดรปรุง

ภาควิชา

ประวัติศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษา ศาสตราจารย์ ดร.ปิยนาด บุนนาค รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ จันทร์วงศ์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรภักย์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(ศาสตราจารย์ วิลาสวงศ์ พงศบุตร)

อาจารย์ที่ปรึกษา

(ศาสตราจารย์ ดร.ปิยนาด บุนนาค)

อาจารย์ที่ปรึกษารวม

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ จันทร์วงศ์)

กรรมการ

(ดร.ชลธิรา สัตยาวัฒนา)

กรรมการ

(ดร.สุเนตร ฐุดินธรานนท์)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

กรณีการ สำตราปรุง : โลกทัศน์ทางการเมืองของชนชั้นนำในสมัยรัชกาลที่ 1 : ศึกษาจาก
เรื่องราวราชธานี สามก๊ก และไซฮัน (THE POLITICAL WORLDVIEW OF THE ELITE IN
THE REIGN OF KING RAMA I : A STUDY OF RAJADHIRAJ SAMKOK AND SAIHAN)

อ.ที่ปรึกษา : ศ.ดร.ปิยนารถ บุนนาค, รศ.ดร.ลัมปัด จันทรวงศ์, 448 หน้า.
ISBN 974-583-138-7

วิทยานิพนธ์นี้ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับโลกทัศน์ทางการเมืองของชนชั้นนำในสมัยรัชกาลที่ 1 ข้อมูล
เอกสารที่ใช้ เป็นหลักฐานหลักในการศึกษาคือ งานวรรณกรรม "แปล" ชิ้นเอก 3 เรื่อง ของยุคสมัย ได้แก่
ราชธานี สามก๊ก และ ไซฮัน ซึ่งทั้งหมดเป็นวรรณกรรมในแนวใหม่ทั้งในด้านรูปแบบและสาระ
ผลการศึกษายังให้เห็นว่า นอกจากวรรณกรรมทั้ง 3 เรื่องจะสะท้อนให้เห็นถึงการขึ้นสู่อำนาจของ
ชนชั้นนำโดยการอ้างถึงสิทธิธรรมในรูปสัญลักษณ์ใหม่แล้ว ยังยังให้เห็นถึงอุดมคติแบบใหม่ของ การเป็นผู้นำ
คุณลัมปัด บทบาทและภาระหน้าที่ที่กษัตริย์และขุนนางพึงมี ตลอดจนความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันด้วย

ภาควิชา ประวัติศาสตร์
สาขาวิชา ประวัติศาสตร์
ปีการศึกษา 2535

ลายมือชื่อนิสิต กรณีการ สำตราปรุง
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

#C 110162 : MAJOR HISTORY

KEY WORD: POLITICAL WORLDVIEW/ ELITE/ KING RAMA I/ RAJADHIRAJ/ SAMKOK/ SAIHAN
KANNIKAR SARTRAPONG : THE POLITICAL WORLDVIEW OF THE ELITE IN THE
REIGN OF KING RAMA I : A STUDY OF RAJADHIRAJ, SAMKOK AND SAIHAN.
THESIS ADVISOR : PROF. PIYANART BUNNAG, Ph.D. ASSO. PROF. SOMBAT
CHANTORNVONG, Ph.D. 448 pp. ISBN 974-583-138-7

This is a study on the political worldview of the elites during the reign of King Rama I. The documents used as the principal texts in the study are the three major "Translation" works of the period, namely Rajadhiraj, Samkok and Saihan, all of which belongs to a "new" class of literature in terms of format and content.

The study reveals that apart from providing the ruling elites with the new aspect of legitimacy, these three major works also contain the new ideals of leadership, qualification, roles and duties of kings and nobles as well as their relationships. The most important piece of work is, however, Rajadhiraj where the emphasis on the new Buddhist kingship which grows out of new political worldview is to be found.

ภาควิชา..... ประวัติศาสตร์.....

สาขาวิชา..... ประวัติศาสตร์.....

ปีการศึกษา..... 2535.....

ลายมือชื่อนิติกร..... กรรณิการ์ ชาติประเสริฐ.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... *Piyant Bunnag*.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม..... *Sombat Chantornvong*.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้สำเร็จลงได้ด้วยดีก็เพราะได้รับความกรุณา และความเอาใจใส่ ตลอดจนคำแนะนำอันมีค่าจาก รองศาสตราจารย์ ดร. สมบัติ จันทร์วงศ์ และศาสตราจารย์ ดร. ปิยนาค บุญนาค ผู้เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

กราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์วิลาสวงศ์ พงศะบุตร อาจารย์ ดร. ชลธิรา สัตยาวัฒนา และอาจารย์ ดร. สุเนตร ชุตินธรานนท์ ที่กรุณาเป็นอาจารย์สอบวิทยานิพนธ์และให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ทำให้วิทยานิพนธ์นี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

กราบขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยเฉพาะอาจารย์ฉลอง สุนทราวณิชย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุวดี ธนประสิทธิ์พัฒนา และอาจารย์ ดร. ธีรวัต ฃ บ่อมเพชร ที่ให้คำปรึกษาในการทำวิทยานิพนธ์ตลอดมา

ขอขอบพระคุณอาจารย์สุธาชัย ยิ้มประเสริฐ อาจารย์มานพ ทาวรรณีสกุล อาจารย์สรศักดิ์ งามขจรกุลกิจ และอาจารย์อดิศร ทมวกพิมาย ที่ให้คำแนะนำและคำปรึกษาที่มีคุณค่าต่อวิทยานิพนธ์เล่มนี้

ขอขอบคุณพี่ต้อม และเพื่อน ๆ อันประกอบด้วย วิทย์ พี่เส็ก ไก่ กุ๊กไก่ อ้ม เต๋ย ภู ฆูน พี่ต๊าก และน้องๆ ทุกคนที่ให้ความช่วยเหลือในหลายๆด้าน และคอยให้กำลังใจกับผู้เขียนตลอดระยะเวลาในการทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้

นอกจากนี้คุณูปการของผู้รังสรรค์งานวรรณกรรมเรื่องราชาธิราช สามก๊กและไซฮั่น ก็นับได้ว่า เป็นคุณอันอเนกอนันต์ที่ผู้เขียนต้องกราบขอบพระคุณ และระลึกถึงความเป็นเลิศและล้ำค่าทางวรรณกรรมของท่าน เหล่านั้นด้วยความเคารพอย่างสูง

ท้ายที่สุดขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อ คุณแม่และบูรพาจารย์ทุกท่านที่ได้ให้ชีวิตและทุกสิ่งทุกอย่าง จนทำให้ผู้เขียนเติบโตมาจนถึงทุกวันนี้ บุญคุณของทุกท่านจะตราตรึงอยู่ในความทรงจำของผู้เขียนตลอดไป

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
บทที่	
๑ บทนำ.....	๑
๒ บริบททางการเมือง : การ"แปล"ราชาธิราช สามก๊ก และไชยชัย.....	๑๘
๓ ราชาธิราช สามก๊กและไชยชัย : การวิพากษ์หลักฐาน.....	๔๘
๓.๑ ภูมิหลังวรรณกรรมราชาธิราช.....	๖๓
๓.๒ ภูมิหลังวรรณกรรมสามก๊ก.....	๗๙
๓.๓ ภูมิหลังวรรณกรรมไชยชัย.....	๑๐๔
๔ ราชาธิราช : ภาพสะท้อนโลกทัศน์ทางการเมืองของชนชั้นน้าในสมัยรัชกาลที่ ๑.....	๑๐๙
๔.๑ รัชกาลพระเจ้าฟ้ารั่ว.....	๑๑๒
๔.๒ รัชกาลพระเจ้าราชาธิราช.....	๑๑๗
๔.๓ รัชกาลพระเจ้าธรรมเจดีย์.....	๑๓๗
๕ สามก๊ก และ ไชยชัย : ภาพสะท้อนโลกทัศน์ทางการเมืองของชนชั้นน้าในสมัย	
รัชกาลที่ ๑.....	๑๙๙
๕.๑ สามก๊ก.....	๒๐๑
๕.๒ ไชยชัย	๒๔๒
๕.๓ สรุปล.....	๒๙๐
๖ บทสรุป.....	๓๐๕
เอกสารอ้างอิง.....	๓๑๐
ภาคผนวก.....	๓๒๑
ประวัติผู้เขียน	๔๔๘